

HAUTZINGER ZOLTÁN

Rendészettudomány és rendőri kutatás

A bűnügyi tudományok és a közigazgatás-tudomány közös határterülete a több mint százéves múltra visszatekintő, de most újra felfedezett rendészettudomány.¹ Tekintettel arra, hogy napjainkban a rendészettudomány mint elsősorban integráló tudomány a fejlődés korai stádiumában van², annak központi kutatási tárgyának meghatározása viták keresztjében áll. *Hans-Gerd Jaschke* szerint a rendészettudomány a XVIII. században a kormányzás tudománya volt, mivel a rendészet (franciául *Police*, németül *Polizei*) szó eredeti jelentése megközelítőleg a XV. századtól a kormányzattal és magával a közigazgatással való együttélés, bár nagyjából a rendfenntartás és a polgári viszonyok megelőzésének összefüggésében alkalmazták.³ Egyes szerzők – mint a hazai rendészettudományi oktatás egyik képviselője, *Bodonyi Ilona* – szerint a rendészettudomány tárgya azoknak az ismereteknek az összessége, amelyekre a rendőri vezetőknek szükségük van feladatuk ellátásához, és a rendőrséggel mint funkcióval, intézménnyel és tevékenységgel is foglalkozik.⁴ Hasonló, igaz, már árnyaltabb véleményen van a már idézett *Jaschke*, szerinte a rendészettudomány a rendőrségnek mint intézménynek és a rendészeti tevékenységnek mint folyamatnak a tudományos tanulmányozása, alkalmazott diszciplínaként a rendészeti tevékenység területén egyesíti más kapcsolódó diszciplínák módszereit és témáit, ideértve a rendőrség tevékenységét, és azokat a külső befolyásoló tényezőket, amelyek kihatnak a közrendre és a rendőri tevékenységre. A rendészettudomány kutatási területe meggyőződésünk szerint azonban nem korlátozható kizárólag egy szervezetre, a rendőrségre, de még a rendőrséghez hasonló, a legitím állami kényszer alkalmazásával felruházott rendészeti – a magyar jogi szabályozás szerint rendvé-

1 Korinek László: A bűnügyi tudományok helyzete. *Magyar Tudomány*, 2007/12., 1570. o. <http://www.matud.iif.hu/07dec/10.html>

2 Kondorosi Ferenc: Rend és szabadság: esély Európában. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010, 7. o.

3 Hans-Gerd Jaschke: Rendészettudomány – Egy európai megközelítés. CEPOL, 2008 www.cepol.europa.eu

4 Bodonyi Ilona: A rendészettudomány kutatómódszertana. Jegyzet. Rendőrtisztví Főiskola, Budapest, 2008, 48. o.

delmi – szervekre (a rendőrségen kívül ilyen a vám- és pénzügyőrség vagy a büntetés-végrehajtási szervezet) és tevékenységükre. Nem beszélve arról, hogy *Szamel Lajos* gondolatát idézve, a rendészet és a rendőrség – ahogy azt láttuk – sem a múltban, sem a jelenben nem azonos fogalom. Különböznek egymástól egyfelől abban, hogy a rendőrség a legtöbb államban a rendészeti feladatoknak csak egy részét végzi, másfelől, hogy a rendőrség olyan tenni-valókat is ellát, amelyek nem tekinthetők kifejezetten rendészeti jellegűeknek.⁵

Az előbbi elméleti alapvetés ellenére azonban meg kell állapítani, hogy egyes országokban az általános szakmai és tudományos értelmezés a rendészettudományt elsősorban rendőr-tudományként, avagy rendőri kutatásként határozza meg. Ennek megfelelően az ilyen jellegű vizsgálatok elsősorban a szakmai tevékenység támogatása szintjén történnek meg. Emellett fokozódni látszik annak igénye, hogy a rendőri kutatás koordinálása elméleti alapvetések szerint, nemzetközi szinten is megtörténjen.

E koordináció elősegítése volt a legfőbb üzenete annak a szakmai tanácskozásnak, amelyre 2010. június 29–30-án került sor az Interpol székhelyén, Lyonban⁶, és amelynek elsődleges célja volt, hogy egy vitafórum erejéig néhány országból egy asztalhoz ültesse a rendőri kutatásban érintett szakértőket. Tekintettel arra, hogy e rendezvényen mindössze tíz ország (Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Botswana, Egyesült Királyság, Egyiptom, India, Kanada, Magyarország, Németország, Szingapúr) és három nemzetközi szervezet (Interpol, Europol, Cepol) képviselője vett részt, felelőtlenségnek tűnhet általános modellrendszer felállítása a rendőri kutatásra vonatkozóan. E tanulmány mégis erre tesz kísérletet, mivel megismerve néhány ország erre vonatkozó gyakorlatát, már ezeknek a tapasztalatoknak a birtokában is állítható, hogy a rendészettudomány és ezen belül a rendőri kutatások művelése, annak intézményesített helyzete révén, jól tipizálható.

A rendőri kutatás meghatározása

A rendőri kutatással kapcsolatos elsődleges kérdés annak fogalmi meghatározása. Napjainkban már általánosan elfogadott tétel, hogy a rendőri munka

⁵ Szamel Lajos: A rendészeti igazgatás. In: Szamel Lajos (szerk.): Magyar Államigazgatási Jog. Különös rész. PJPTE ÁJK, Pécs, 1981, 127. o.

⁶ INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research.

vonatkozásában támasztott társadalmi igények miatt a rendőri tevékenységgel összefüggésben – tudományos igényességgel – végzett vizsgálatok elengedhetetlenek.⁷ Ezeket foglalja magában a rendőri kutatás, avagy az említett tanácskozás ajánlásai szerint, a rendőrséggel kapcsolatos tudomány és kutatás (*Police-related Science and Research*).

Mínthogy a rendőri kutatás szinterei lehetnek tudományos társaságok, oktatási intézmények vagy akár egyes rendőri szervezetek, alapvető követelményként kell gondolni a rendőri kutatás fogalmi meghatározására, valamint arra, hogy ennek nemzetközi összehangolása intézményszerű legyen. Intézményi központként ezt a feladatot vállalta az Interpol, összehangolva ezzel a különböző országokban végzett rendőri kutatás szintereit, támogatva az egyes kutatásokat, és teret engedve annak, hogy e kutatások széles körben legyenek megismerhetők és adaptálhatók.

Az említett tanácskozás ajánlásai szerint a rendőri kutatás alapvetően három területet, a rendészettudományt mint kriminológiát és kriminalisztikát, a rendészeti jogalkalmazási technológiákat és a kutatás eredményeinek gyakorlati hasznosíthatóságát érint.⁸ A rendőri kutatás középpontjában ebben az értelmezésben tehát elsősorban a gyakorlati rendőri tevékenység áll, amelynek révén azonban szervezeti oldalról nemcsak a rendőrség egésze, hanem akár a közbiztonság helyzete is megítélhető.

Összehasonlításként érdemes megjegyezni, hogy *Finszter Géza* szerint Magyarországon a rendőrségi kutatások az 1990-es években három irányban indultak el. Megkezdődött az addig alig ismert nyugati eredmények és kutatási módszerek átvétele, tanulmányok születtek a rendőrség helyzetéről, és elképzelések láttak napvilágot a rendőrségi modernizációról.⁹ *Szikinger István* pedig a rendőrséggel foglalkozó kutatások kapcsán a rendőrségen belül feltárt társadalmi veszélyek (erőszak, brutalitás, korrupció, diszkrimináció, rasszizmus) kiküszöbölésének jelentőségére hívta fel a figyelmet.¹⁰

⁷ Francisco del Barrio Romero – Tore Bjørge – Hans-Gerd Jaschke – Cees Kwanten – Robin Mawby – Milan Pagon: *Police Science Perspectives: Towards a European Approach*. European Communities, Cepol, 2009, p. 22.

⁸ Minutes. Interpol Meeting Group on Police Research. Interpol, Lyon, 2010, p. 6.

⁹ Finszter Géza: *A rendészet elmélete*. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2003, 18. o.

¹⁰ Szikinger István: *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Sik Kiadó Kft., Budapest, 1998, 12–19. o.

A rendőri kutatás gyakorlatának egyes külföldi példái

Amerikai Egyesült Államok

Az Amerikai Egyesült Államok egyik központi rendőri kutató intézménye a Georgia állambeli Glyncó városában található úgynevezett szövetségi rendészeti kiképzőközpont (*Training Research at the Federal Law Enforcement Training Center*). E kiképzőközpont nyolcvannyolc szövetségi ügynökségnek dolgozik, és teljesít – négy amerikai és három nemzetközi bázisán – központi, regionális és helyi szintű alap- és továbbképzési programokat. Az intézmény célja az egyes kutatási módszerek, elvek és technológiák hasznosításával tökéletesíteni és maximalizálni a képzés hatékonyságát. Ezt elsősorban olyan szimulációs gyakorlatok alkalmazásával éri el, amely a központi idegrendszer (*train the brain*) stresszre reagáló képességét fejlesztik. Ilyen jellegű képzésnek számít a gépjármű-vezetési tréning, valamint a lőfegyver gyakorlati használatára vonatkozó képesség fejlesztése. (Megjegyzendő, hogy a kutatások egyes tapasztalatai szerint a képzésben részt vevők stresszes szituációban alig képesek feleleveníteni az ilyen szituációkra tanultakat, sőt a stressz már a helyzet bekövetkezése előtt kialakul.)¹¹

A szövetségi rendészeti kiképzőközpont az egyes képzések mellett gondot fordít a képzések tapasztalatainak felhasználására is. Oktató- (tréner-) és hallgatóközpontú képzést is tartanak, amelyek természetükben abban térnek el, hogy a hallgatókat elsősorban a kreatív, problémamegoldó képességük fejlesztése irányába terelik.

Ausztrália

Ausztráliában a rendőri kutatás központjaként is kell gondolni a Sydney-től délre, Új-Dél-Walesben található Wollongongi Egyetem (*University of Wollongong*) szervezeti rendszerében működő Nemzetközi Bűnmegelőzési Központ (Centre for Transnational Crime Prevention).¹² E központ 2000 júliusától mint interdiszciplináris kutatási és oktatási intézmény működik a Wollongongi Egyetem jogtudományi karán belül. Legfőbb kutatási területe a

¹¹ Valerie Atkins: Training Research at the Federal Law Enforcement Training Center. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

¹² Andrew Goldsmith: Centre for Transnational Crime Prevention. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

nemzetközi bűnözés és bűnüldözés, amelyen belül a következő témák vizsgálhatók:

- nemzetközi rendészet: együttműködés, kiképzés, szervezett bűnözés elleni harc,
- rendészet és új technológiák,
- rendőri korrupció és antikorrupció,
- nemzetközi békefenntartói tevékenység,
- terrorizmus és terrorizmus elleni harc,
- radikalizmus és radikalizmus elleni harc,
- terrorista szervezetek életkörülményei,
- titkos rendészeti módszerek,
- bűnüldözési gyakorlat,
- nemzetközi gazdasági bűnözés és bűnüldözés,
- nemzetközi környezetszennyezés és terrorizmus stb.

Botswana

Az Afrika déli részén lévő, Dél-Afrika, Namíbia, Zimbabwe és Zambia által határolt Botswana rendőrsége is felismerte annak igényét, hogy a nemzeti és a regionális bűnözés visszaszorítása érdekében rendőri kutatásokat kell végezni.¹³ Ennek érdekében az afrikai országban egy kutatási részleget állítottak fel a rendőrség szervezetén belül. Ez elsősorban a terrorizmusra, a gépjárműlopásokra, a gazdasági bűnözésre, a kábítószerrel, a lőfegyverrel és robbanóanyaggal való visszaélésekre, az arany- és a gyémántcsempészetre, az illegális migrációra és az okirat-hamisításra, továbbá az emberkereskedelemlere összpontosít. A rendőri kutatások másik színtere a botswanai rendőrfőiskola (*police college*), amely elő- és továbbképzést is folytat az említett kutatási területeken.

Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyságban a rendőri kutatások elsődleges letéteményese a belügyminisztérium (*Home Office*) alárendeltségében működő ügynevezett Nemzeti rendészeti fejlesztési ügynökség (*National Policing Improvement*

¹³ Pauline Maloti Gabositwe: Identification of trans-regional trends and needs. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

Agency), amelyet 2007-ben azzal a céllal hoztak létre, hogy az egyes rendőri erőket információkkal, iránymutatásokkal támogassa.¹⁴ Az ügynökség a rendőri tudás stratégiájának (*Police Knowledge Strategy*) megvalósítása érdekében széles körű együttműködésben dolgozik különböző kutató és oktatási intézményekkel. E stratégia lényege, hogy a rendészeti döntések, intézkedések a lehető legmagasabb szintű elméleti megalapozottságot tükrözzék. Ennek érdekében olyan stratégiai célokat állítottak fel, mint a rendőri munkához szükséges tudás megalapozása, biztosítása, rendelkezésre bocsátása, megosztása és alkalmazása.

Az ügynökség – amelyhez az egyes rendőri szervek közvetlenül fordulhatnak – feladata tehát abban jelentős, hogy a rendőri munka gyakorlati végrehajtásában az elméleti tudás minél magasabb szinten jelenjen meg. Ezt segíti egy kutató- és egy elemző-értékelő csoport, valamint a nemzeti rendészeti könyvtár (*National Police Library*).

Egyiptom

Egyiptomban a rendőri kutatások központja a Rendőrakadémia.¹⁵ Maga az akadémia öt szervezeti egységből, a rendőrképző főiskolából (*Police College*), a kiképzőközpontból (*Training and Development College*), a posztgraduális továbbképző főiskolából (*Post-Graduate Studies College*), a kutya-kiképző központból (*Police Dogs General Development*) és a rendőri kutatások központjából (*Police Research Center*) áll.

A rendőri kutatások központját 1981-ben azzal a céllal állították fel, hogy tudományos és szakmai konferenciákat szervezzen, illetve kutatásokat kezdeményezzen és végezzen a rendőri munkát érintő kérdésekben. További funkciója a gyakorlati rendőri tevékenység támogatása a legutóbbi tudományos eredményeken alapuló javaslatok megtételével. A központhoz saját kiadványok és múzeum tartozik, amelyek arra hivatottak, hogy publikációk és kiállítások útján a rendőri kutatások tudományos értékeit közvetítsék a szakmai szervezeteknek és a civil lakosságnak.

¹⁴ Nerys Thomas: Research in the field of law enforcement technology. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

¹⁵ Tarek Mahmoud Tohami Afif Diab: The Mubarak Police Academy. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

India

Indiában a rendőri kutatások eredményeinek első számú hasznélvezője a Központi Bűnüldözési Ügynökség (*Central Bureau of Investigation*), amely a szervezett bűnözéshez, terrorizmushoz, gazdasági, pénzügyi vagy informatikai bűnözéshez kapcsoló bűncselekmények megelőzése és felderítése közben jelentkező gyakorlati problémák megoldása elősegítése érdekében szorgalmaz – elsősorban az ügynökképzésért felelős nemzeti akadémia (*National Academy*) bevonásával – kutatásokat.¹⁶ A rendőri kutatások további célja, hogy szabályokba foglalja mindazokat a vezérelveket, amelyek az egyes eljárási cselekmények időszerűségét (gyorsítását) megteremthetik.

A kutatások kiterjednek az egyes eljárási jogok (például anyanyelvhasználat, banktitok) garantálására ugyanúgy, mint a nemzeti igazságszolgáltatás fejlesztésére. Ezek által olyan megoldási javaslatokat szorgalmaznak, amelyek növelhetik a nemzetközi – országok, illetve a tagállamok és az Interpol közötti – bűnügyi együttműködés hatékonyságát, valamint alkalmazható ajánlásokat fogalmaznak meg, eszközöket adnak a nemzetközi bűnözők megfékezésére érdekében.

Kanada

Kanadában a rendőri kutatások terén alapvetően két intézményt, a Rendőr oktatók kanadai szervezetét (*Canadian Association of Police Educators*) és a Kanadai rendészeti kutatóközpontot (*Canadian Police Research Center*) kell kiemelni.

Előbbi társaság célja a kutatások ösztönzése, a rendőri képzés fejlesztésére (például a hatósági lőfegyverhasználatra, a rendőri intézkedések végrehajtására) vonatkozó javaslatok megfogalmazása és az elméleti tudás gyakorlati alkalmazásának elősegítése.¹⁷ A Kanadai rendészeti kutatóközpont nem csak rendőrségi kutatásokkal foglalkozik, szakmai-tudományos tevékenységét kiterjeszti a katasztrófavédelem és a sürgősségi egészségügyi ellátás területére

¹⁶ R. K. Tandon: Best practices in investigation, impediments and future research areas. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

¹⁷ Curtis Clarke: The purpose of Canadian Association of Police Educators. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

¹⁸ Steve Palmer: Canadian Police Research Center. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

is.¹⁸ A kutatóközpont technológiai szabványok felállításával alapvetően arra összpontosít, hogy a rendészeti beavatkozások, intézkedések gyakorlata minél hatékonyabban szolgálja a közbiztonság védelmét.

Németország

A rendőri kutatások elsődleges központja a Wiesbadenben működő Kriminológiai Kutatóintézet (*Bundeskriminalamt, Forensic Science Institut*).¹⁹ Bár számos rendőri szervezetnek van önálló kutatórészlege, a rendőri kutatások jelentős része e kutatóintézetben belül, a rendészeti tudományok és kiképző-részleg keretében, három fő irányban, a Kriminológiai és bűnügyi felderítő kutató és tanácsadó csoportban, a Technikai fejlesztési és technológiai innovációs részlegben, valamint a kiképzőközpontban zajlik.

A rendőri kutatásokban csaknem húsz szakértő dolgozik rendszeresen. Munkájuk a büntetőeljárás, a kriminológia, a technikai fejlesztés terén jelentős, de különös figyelmet fordítanak a szervezett bűnözés okozta próbatételekre is. A kutatások eredményeit évről évre publikálják, és angol nyelven is hozzáférhetők.

Szingapúr

Szingapúrban a rendőri kutatások öt területre, a szervezetre, a rendőri intézkedésekre, a technológiára, a jogalkotásra és a nemzetközi (regionális) bűnüldözés fejlesztésére terjednek ki.²⁰

E kutatásokkal kapcsolatban a szingapúri rendőrség (*Singapore Police Force*) stratégiai célként fogalmazta meg a rendőri intézkedési és beavatkozási képesség fejlesztését, a szervezeti rugalmasságot és az együttműködés erősítését. A rendőri kutatásokért az úgynevezett szervezési és tervező osztály (*Planning and Organisation Department*) a felelős, amely az intézkedések végrehajtásában, a szervezeti rendszer fejlesztésében és a rendőrképzésben fejti ki tevékenységét.

¹⁹ Michael Baumann: The structure of the BKA. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

²⁰ Alvin Lee: An overview of Singapore Police Force. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

A rendészeti tudományok és rendőri kutatások nemzetközi szervezetei

Interpol

A rendőri kutatásokkal kapcsolatos tapasztalatok nemzetközi összehangolásának gondolata az Interpol szakértői és rendészeti kiképző csoportjának égisze alatt fogalmazódott meg, e kezdeményezéssel így a nemzetközi rendőri szervezet a rendőri kutatások koordinálásának nemzetközi centrumává vált. Az Interpol küldetésétől amúgy sem áll távol e tevékenység támogatása és koordinálása, mivel a szervezet elsődleges feladata a tagországok rendőri szervei munkájának technikai, technológiai, információs és műveleti támogatása. E segítségnyújtás így a jövőben nemcsak egyes tréningek szervezésével, bünyügyi szakértői tevékenységek biztosításával és releváns információk továbbításával és elemzésével valósul meg, hanem az egyes rendőri kutatások összehangolásával, valamint az elért eredmények széles körű publikálásával is.

Az Interpol tevékenységének fő területei és a támogatásukra létrehozott adatbázisok irányadók a rendőri kutatások fejlesztési lehetőségeire is. Ilyen territóriumnak számít a köz- és nemzetbiztonság, a terrorizmus elleni harc, az emberkeresedelem és az embercsempészet, a kábítószerrel való visszaélés, a pénzügyi és gazdasági bűnözés, a vesztegetés, továbbá a felsorolt bűncselekmények elkövetésén alapuló szervezett bűnözői körök elleni harc, illetve az említett deliktumok visszaszorítása érdekében létrehozott egyes (ujjnyom-, okirat-, DNS-, fegyver-, műkincs-, gépjármű- stb.) adatbázisok.²¹

Europol

Az Európai Unió rendvédelmi ügynökség fő profiljához, a bünyügyi elemzéshez is jól társíthatók a rendőri kutatások. Az Europol a rendvédelmi műveletek támogató központja, a bünyügyi információk, valamint rendvédelmi szakismeretek gyűjtőhelye, továbbá szakértői központként is szolgál. A nemzetközi bűnözői és terrorista csoportok elleni fellépés érdekében hatékony és koordinált válaszlépésként az Europolnak is meg kell újulnia. Ezt segítik az egyes kutatások, amelyek elsősorban a különböző bünyügyi és terortevékenységekre koncentrálnak. E körbe sorolható a kábítószer-kereske-

²¹ INTERPOL – Connecting Police, Securing the World. Lyon, France, 2010, p. 6.

delem, az illegális migráció és az embercsempészség, a gépjárműcsempészet, a kiberbűnözés, a pénzmosás és -hamisítás.²²

Az Európánál folyamatban lévő kutatásnak tekinthető a hálózatelemzés, az egyes biometrikus személyazonosítókkal (DNS, ujjnyom) kapcsolatos fejlesztések, valamint az úgynevezett hightech-bűnözés elleni fellépés módszereinek hatékonyabbá tétele.²³

Cepol

Az európai rendőrakadémiák, főiskolák, egyetemek virtuális hálózatának is tekinthető Európai Rendőrakadémia célja, hogy ösztönözze a határokon átfelölő együttműködést a bűnüldözés, a bűnmegelőzés, illetve a közbiztonság és a közrend fenntartására irányuló tevékenységek terén.²⁴ Ennek keretében a Cepol széles körben terjeszti kutatási eredményeit, konferenciákat, szemináriumokat, szimpóziumokat szervez, kiadványokat publikál, elektronikus tudásbázisokat hoz létre.²⁵

A rendőri kutatások számos hagyományos, a rendőri munkát közvetlenül segítő területre irányulnak. Ilyennek mondhatók a szervezett bűnözés, az okirat-hamisítás, a löfegyveres bűncselekmények elleni harc érdekében végzett vizsgálatok. A legjobb gyakorlat követését szorgalmazó kutatások mellett azonban teret kapnak teoretikus kérdések is. E körben elsősorban a rendészettudomány definiálásával kapcsolatos nézetek összefoglalása tekinthető jelentősnek. Szintén nem tekinthetők szokványosnak azok a kutatások, amelyek a rendőri kiválasztás és toborzás módszereivel, jellemzőivel foglalkoznak.

A rendőri kutatások helyzete Magyarországon

Az elmúlt évtizedekben a rendészet elvi és gyakorlati kérdései iránti tudományos érdeklődés növekedése kedvezően befolyásolta a rendészettudomány művelését. Az ezredforduló után a Magyar Rendészettudományi Társaság megalakulása, majd az MTA határozata Rendészettudományi Bizottság szer-

²² http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_hu&language=hu

²³ Tom Robson: EUROPOL. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

²⁴ http://europa.eu/agencies/pol_agencies/cepol/index_hu.htm

²⁵ Detlef Nogala: CEPOL – The European Police College. Presentation in INTERPOL 1st Working Group Meeting on Police Research 29–30 June 2010. Lyon (manuscript).

vezéséről jelentős fordulat a rendészet önálló tudományágként történő elismerése terén.²⁶ A rendészettudomány látványos térhódítása mellett azonban nem szabad megfeledkezni arról, hogy a rendőrség munkájával kapcsolatban már évtizedekkel korábban voltak kutatások. Kétségtelen azonban, hogy e kutatások elsősorban a bűnügyi tudományok körébe voltak sorolhatók, azok alapvetően a kriminológia, a kriminalisztika és a büntetőeljárás-jog területét érintették. Főleg e ténynek volt tulajdonítható, hogy a rendőri kutatás mint terminus technicus mind a mai napig nem honosodott meg a magyar tudományos közéletben, és az ilyen vizsgálatok intézményesített kereteit elsősorban nem rendőrségi szervezetek, hanem az egyes egyetemi jogi karok büntetőjogi, kriminológiai tanszékei, illetve az 1960-ban még Országos Kriminalisztikai Intézetként létrehozott, ma már Országos Kriminológiai Intézetként működő kutatóhely jelentette. Ennek az intézetnek azóta is központi feladata a bűnözés kutatása, a kriminológia, a kriminalisztika és a büntetőjog-tudományok elméletének és gyakorlatának fejlesztése.²⁷

A rendőrségi tevékenységet érintő vagy támogató kutatások helyzete Magyarországon napjainkban sem homogén. Az Országos Kriminológiai Intézethez hasonló példaként kell említeni a Bűnügyi Szakértői Kutatóintézetet, ahol is a különböző szakterületek specialistái, az igazságügyi szakértők munkájának elsődleges célja, hogy a tudomány és a műszaki fejlődés új eredményeinek felhasználásával készített szakvéleményekkel segítsék a bűnüldözést és az igazságszolgáltatást. E tevékenység előfeltétele a kutatómunka, amelynek módja a különböző szakmai – természettudományos és kriminalisztikai – fórumokon való megjelenés, valamint a szakértői vizsgálatokban alkalmazott eljárások megbízhatóságának rendszeres ellenőrzése.²⁸ Nem profiltisztá rendőri kutatásról van tehát szó, hanem olyan – kriminológiai, kriminalisztikai, igazságügyi szakértői – vizsgálatokról, amelyek elsősorban az igazságszolgáltatást támogatják, és csak közvetve csatlakozhatnak a rendőri munkához.

A kutatás és a rendőri jelleg közötti szorosabb kapcsolat mutatható ki a Magyar Rendészettudományi Társaság céljaiban. Ezek körében kiemelendő a rendészettudománnyal és a rendészettel kapcsolatos tudományos ismeretek fejlesztése, az egyes rendészeti problémák tudományos vizsgálata, valamint a rendészettudomány fejlődésének szolgálata és a tudományos eredmények

²⁶ Katona Géza: A kriminálpolitikai és a rendészettudományi fogalomrendszer analízise, az egységes fogalomhasználat megteremtése. Rendészeti Szemle, 2010. évi különszám, 38. o.

²⁷ <http://okri.hu/index.php>

²⁸ <http://www.bszi.hu/>

gyakorlati alkalmazásának segítése. Utóbbi kritérium érvényesülésének alapja lehet a rendőri kutatás is, amelyet azonban a magyar rendészettudomány vizsgálódási köréből kiindulva nem helyes pusztán a rendőri tevékenységre leszűkíteni. Minthogy a rendészettudomány képviselői a rendészetet a legszélesebb körű kiterjesztéssel, a közrenddel és közbiztonsággal kapcsolatos állami, önkormányzati, társadalmi, vállalkozói és állampolgári tevékenységek célirányos összességéként értelmezik²⁹, az e körbe tartozó kutatások is inkább rendészeti – és nem kizárólag rendőri – jellegűek. Ez természetesen nem zárja ki azt, hogy az úgynevezett rendészeti kutatáson belül rendőri kutatásról is beszéljünk, különösen annak tudatában, hogy hazánkban a rendészettudomány művelésének jelentős részei a rendőri tevékenységgel összefüggő vizsgálatok, tanulmányok, gondolatok.

Az említett kutatóhelyek szakmai sokarcúsága miatt a szűkebb értelemben vett rendőri kutatás koordinálása külön szervezet felállítását igényelte. E szervezet lett a 2007-ben országos rendőr-főkapitányi normával életre hívott Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanácsa. Megalakításának vezérgondolata volt, hogy a tudásalapú társadalom igényeinek megfelelően a tudományos és a technikai fejlődés, valamint az innováció a rendőrség tevékenységének jövőbeni meghatározó tényezőjévé váljon. Ahogy *Bencze József* akkori országos rendőrfőkapitánynak a magyar tudomány napján elhangzott köszöntőjéből kiderül, a gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a rendőrség életét érintő legfontosabb döntések előkészítésének mechanizmusával új utat nyitottak a tudományos eredmények és az innovatív kezdeményezések számára.³⁰ Sajátos helyzetet teremtett azonban, hogy a rendőrséggel összefüggő kutatások keretében Magyarországon elsősorban a stratégiaalkotás kapott nagyobb hangsúlyt. Ennek oka leginkább, hogy a stratégiai tervezésnek, illetve a rendfenntartás modernizációjának alapvető célja, hogy – ha a társadalmi fejlődés nemkívánatos kísérőjelenségei indokolják – a kor követelményeinek megfelelően újrafogalmazhatók legyenek az állam rendfenntartó funkciójának alapelemei, és végrehajtható legyen a rendfenntartás modernizációja, vagy szükség esetén annak reformja és természetesen a rendőrség korszerűsítése is.³¹

29 Janza Frigyes: A Magyar Rendészettudományi Társaság megalakulásának előzményei, a Társaság szervezeti és működési céljai. Határrendészeti Tanulmányok, 2004/2., 11. o.

30 http://www.police.hu/print/rtit/orf_071112_1.html

31 Bencze József: Előszó. Rendészeti Szemle, 2010. évi különszám, 9. o.

A rendőri kutatást tehát alapvetően átfogóan kell elvégezni, ellentétben az inkább tüneti kezelésként értékelhető egyes rendőri intézkedések módszeres vizsgálatával. Ez a megállapítás azonban – ahogy az a tanács munkaterveiből kitűnik – mégsem jelenti azt, hogy a kutatások körében ne lehetne áldozni a rendőri munka legalacsonyabb szintű kérdéseire. Ennek hasznossága igazolható például a Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központjában folyó intézkedéstaktikai tréningek, vagy a Rendészeti Vezető- és Továbbképző Intézetben belül zajló egyes vezetőképző tréningeken keresztül.

Összegzés

A rendészettudomány és azon belül a rendőri munkát segítő tudományok nemcsak Magyarországon, hanem a világ számos országában egyre szélesebb körben lelnek szakmai és tudományos művelőkre. Sajátos azonban, hogy míg Magyarországon a rendészettudomány és ezen belül a rendészeti kutatás tágabb értelemben, alapvetően túlmutatja a rendőri tevékenységen, más államokban lényegében csak a rendőrségi feladatokra fókuszál. E körülmény miatt célszerű megkülönböztetni a rendészeti és a rendőri kutatást, belátva egyúttal azt is, hogy nemzetközi szinten főként az utóbbi vizsgálatok nyernek teret.

Célszerű leszögezni, hogy a tágabb értelemben vett rendőri kutatás sem marad meg a rendőri tevékenység keretein belül, hanem magában foglalja a bűnügyi tudományok, elsősorban a kriminológia és a kriminalisztika eredményeit, valamint mindazokat az igazgatási és kormányzati lépéseket, nem utolsósorban technikai és technológiai újításokat, amelyek a rendőri munka hatékonyságát növelhetik. Számottevő különbség, hogy amíg az európai kontinensen (ideértve Németországot, Magyarországot, nemzetközi szervezetként pedig a Cepolt) a kutatások nemcsak a gyakorlati tevékenység támogatására, hanem a stratégiai tervezésre, teoretikus fogalom meghatározásra, illetve – hangsúlyozottan – nemcsak a profiltisztázza rendőri munkára, hanem azontúl a rendészet egyéb területeire is irányulnak, addig más fejlett országok (Egyesült Államok, Ausztrália, Egyesült Királyság, Kanada) esetében azok jobbra a rendőri tevékenység és szervezet szintjén maradnak.

A rendőri kutatás végzésének színterei is eltérők. Az egyes külföldi példákat áttekintve megállapítható, hogy az ilyen kutatás központjai vagy oktató-kutató intézmények vagy kormányzati irányítás alatt álló szervezetek. Előbbi körben kell említeni az Egyesült Államokban a Szövetségi rendészeti

kiképzőközpontot, Ausztráliában a Wollongongi Egyetemen működő Nemzetközi Bűnmegelőzési Központot, illetve az egyiptomi Mubarak Rendőrtisztképző Akadémiát. Állami, kormányzati irányítás alatt álló kutatóhelyként gondolhatunk az Egyesült Királyságban a Nemzeti rendészeti fejlesztési ügynökségre, illetve Észak-Amerikában a Kanadai rendészeti kutatóközpont-ra. Gyakori az is, hogy a rendőri kutatásokat rendőri szerveken belül felügyelik. Ez történik Botswanában, Indiában, Németországban és Szingapúrban.

A rendőri vagy rendészeti kutatás sokszínűsége is mutatja, hogy a nemzetek és a nemzetközi szervezetek kiemelt figyelmet fordítanak a társadalmat érintő veszélyek elhárításának és megelőzésének korszerűsítésére. Az egyes külföldi példák a magyar gyakorlatban is visszaköszönnek, hiszen hazánkban oktatási intézmények és rendőri szervezeti egységek mellett a rendőrséghez nem tartozó intézmények is foglalkoznak rendészeti és rendőri célú kutatásokkal. Talán még hatékonyabb lehet az ilyen célú vizsgálatok eredményeinek felhasználása, ha azokat nemzeti téren és nemzetközi szinten is egységesítjük, és az eredményeket nemcsak az adott ország nyelvén, hanem angol nyelven is publikálnánk, illetve ha a rendőri vagy rendészeti kutatások nemzetközi, az Interpol általi koordinálásába további országok is bekapcsolódnának.